

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA JANA ŽELEZNÉHO V PROSTĚJOVĚ

Paní Alena Strnadová, nar. 20. 2. 1933

Druhá světová válka v Prostějově

Scénář

Vzpomínky paní Aleny Strnadové na druhou světovou válku v Prostějově

Vypráví paní Alena Strnadová

Zpracovali Veronika Jurčíková, Martin Němec, Lucie Jakubcová a Lukáš Pospíšil pod vedením paní učitelky Mgr. Dity Krpcové

Žák 1 – Verča:

Dnes je 2. prosince 2015. Právě je čtvrt na dvě odpoledne a my se nacházíme v Základní škole Jana Železného v Prostějově s naší pamětnicí paní Alenou Strnadovou.

Paní Alena Strnadová se narodila 20. února roku 1933 v rodině Viléma Brzici a Anežky Brzicové. Své dětství prožila v Prostějově na pozadí událostí 2. světové války. V roce 1939 jí bylo 6 let. Na dobu svého dětství vzpomíná takto:

Rodiče jsem měla těžce nemocné. Bratr se narodil v osmatřicátém roce. Vychovával mě dědeček s babičkou, protože rodiče vesměs leželi v nemocnici. Celá rodina jsme bydleli v jednom domě. Babička s dědou postavili dům se čtyřmi bytovými jednotkami pro čtyři svoje dcery. Protože pátá dcera zemřela, tak bratřenci se postarali o bydlení. Babička byla svérázná. Byli to obyčejní krejčíři, ale ovládala všechno. Pečlivě se starala o svou rodinu, nasháněla všechno, vařila pro všechny.

Byl lístkový systém. Kolik bylo pečiva na měsíc, to nevím. Masa bylo na měsíc kilo. A do toho spadaly i kosti. Každopádně musely každý pátek všechny děti, od nejmenších po největší, chodit na sběr. To se chodilo s takovým vozíčkem a sbíraly se hadry, kosti, papír, zvláště železo. Muselo se něco nasbírat. V domácnosti se muselo vždy něco najít, třeba jen jedna kost. A bylo to. Mýdlo neexistovalo. Vařili jsme mýdlo. Sbíraly se kosti. Až byly usušené, tak se vařily s nátronem. Nevím, co se do toho

přidávalo. To se lilo na plech na pečení. Po ztuhnutí se to krájelo. Tím se i mydlilo i pralo. Na umývání bylo minimum.

S vařením to bylo pofiderní. Celou válku byla červená řepa – na kyselo, na sladko, na salát, na všechny možné způsoby. Měli jsme malou zahrádku a tam byla jenom červená řepa.

Žák 2 – Martin:

Bylo poměrně málo měst, která tak těžce a tvrdě pocítila moc nacistů a gestapa jako Prostějov. Němci si mysleli, že z Prostějova vybudují pevnou baštu, ze které budou dále pronikat do Hané. Naši obyvatelé byli po stovkách zatýkáni. Návštěvy gestapa byly na denním pořádku. 16. března roku 1939 se objevili uniformovaní SSmani ve městě. Bydleli u prostějovských občanů.

Paní Strnadová, i ve Vaší rodině byl ubytovaný německý důstojník. Řekněte nám prosím, jak na to vzpomínáte a zda i u Vás bylo někdy gestapo.

Nasadili nám esesáka do domu, protože tatínek byl v jejich hledáčku. SS byli u nás na kontrole, když tatínek ležel v nemocnici. Dodnes vidím ty zkřížené hnáty, když přiletěli. První letěli do knihovny a já jsem na ně hleděla, protože já jsem hrozný knihomol a už od malička jsem milovala knížky. Úplně jsem se chvěla. Oni chytili celou první řadu a vyhodili ji ven. A to, co oni hledali, bylo v té první řadě. Tatínek to neměl schované. Oni mysleli, že je to schované a že je to v té druhé řadě. Takže oni vlastně vyhodili na zem to, co hledali. Prostě to nenašli.

Otec vždycky říkal, že nebýt toho esesáka, tak by nás všechny postříleli. Když odcházel, tak hrozně plakal. Mamince strašně děkoval a líbal ruce za to, že jsme se k němu všichni tak slušně chovali. Šel na východní frontu. A údajně to byl univerzitní profesor. Říkal, že ví, že se nevrátí. Nevrátil se. Říkal, že, kdyby se vrátil, že se ozve, ale neozval se. Určitě tu východní frontu nepřežil. Šel na jistou smrt.

Žák 1 – Verča:

Prostějov za 2. světové války a nacistické okupace patřil k významným místům protifašistického a protinacistického odboje. Je prokázáno, že na Prostějovsku vznikaly první partyzánské skupiny. Paní Strnadová, i Vy jste se jako malé dítě prostřednictvím Vašeho tatínka setkala s partyzány. Můžete nám říct, v čem spočívala činnost Vašeho otce a co Vy sama si pamatujete?

Tatínek byl zpravodaj pro partyzány, pro partyzánský oddíl Josefa Knolla. To byl bývalý ředitel strojí průmyslovky, velitel partyzánů zdejšího podzemního hnutí. Takže u nás, když bylo puštěné rádio a ozvalo se: „Ta, ta, ta, tam, ta, ta, ta, tam - zelená louka“, tak to bylo hlášení pro prostějovské partyzány. Pro tuto oblast Dražanská vysočina. Tam nejvíce padali parašutisti nebo se shazovali letáky. My děti jsme tahaly letáky na zádech. To jsem se dozvěděla až po válce. Každou neděli jsme chodily na výlet buď na Kosíř nebo na Ptenský Dvorek, Na Pohodlí. Na zádech jsme měly takový malý batůžek. V tom bylo jídlo a hlavně pití. Pod tím byly ukryty zprávy. Tatínek vždycky někam odešel, jakože si musí odskočit. Sebral nám ty batůžky. Když se vrátil, byly prázdné. My jsme do té doby museli mít nasbírané baruše a větvičky. To se dávalo do batůžků a vezlo se to zpátky domů. Na

Pohodlí bylo asi centrum partyzánů. Patřilo to tu Vítkům. Tam se ti partyzáni dost schovávali a dost tam schovávali i zprávy. Na konci války je pověsili. Jestli Němci nebo Rusové, to dodnes nevím.

Na Kosíři byla u tatínkova spolupracovníka polní nemocnice pro partyzány. Pan Bokůvka tam měl chatu. Tam jsme chodívali. On měl sklepení, kde byla dlouhá chodba a tam byli partyzáni. Chodíval sem na návštěvu pan doktor Fiala. Chodil jakoby na procházku se špacírkou a nosil tam léky. I my jsme ty léky vozili v batůžkách.

On měl navrchu nad vchodem do sklepa kozu nebo ovci. Tam nechodili hledat. Koza a ovce šly na pastvu a partyzáni se schovali dolů do úkrytu. Bylo to všechno riskantní. Teď nevím, kde byste se schovali, protože žádný nový dům není podsklepený.

Žák 2 – Martin:

Prostějov se nevyhnul jako jiná města bombardování. Jak vzpomínáte na nálety?

Bombardování bylo co chvíli.

My jsme měli na domě napsáno LSR, jako že tu je protiletadlový kryt.

Zároveň tam byla (to také nezapomenu) obrovská rudá ruka, ze které kapala krev, a bylo tam napsáno: „CCCP – uchvátí-li tě, zahyneš!“

Zákopy byly po celé Dvořákové ulici, směrem do Šárky. My jsme si tam hráli, celá parta, přeskakovali jsme je a lozili dovnitř. Najednou říkám: „Letadla, Rusáci“. Ostatní říkali: „Prosím Tě, kde jsi na tom byla, vždyť siréna nehoukala.“ „Tak se podívejte!“ Bylo vidět CCCP. To byla letka směrem na letiště. V ten moment to začalo. Hlína létala dva metry vysoko. Někteří se stihli schovat tam, tam byli Spáčilovy domy, to byla továrna na papuče. Moje kamarádka, vynikající klavíristka, měla před sebou slibnou kariéru. Sáhla na dveře a všechny prsty na pravé ruce pryč, na levé dva.

Prostějov nebyl tak zničený. Byla zbouraná, poslední dubnovou neděli, levá strana Dolní ulice, jinak moc vybombardovaných domů nebylo. Nebyl Prostějov nějak zničený. Bylo sem tam něco, ale nebylo to tragické. My jsme neměli jedno okno, jedny dveře, to bylo vše vymláčeno těmi střepinami.

Žák 1 – Verča:

Mluvila jste o poslední dubnové neděli roku 1945. I když to podle náletu nevypadalo, byl to už jen krůček k osvobození. 9. května byl Prostějov osvobozen. Ráno byl nad radnicí vyvěšen bílý prapor. Co si z tohoto dne pamatujete?

Přišel tatínek a chtěl, abych já šla vytahovat tu bílou vlajku nad Prostějov. My jsme byli poslední. Celá republika byla osvobozená, jenom Prostějov ne. A v Hradčanech, malé dědině za Bedihoštěm, tak tam stálo šest kačůšů. Nevím, jestli přesně šest nebo pět. Ale říkali, že šest. To byla rychlopalná děla, ale ono to mělo několik hlavní. Takže to naráz střílelo více střel a ne jenom jednu. Tak tam byly kačůše nachystané na Prostějov. Kdyby se Prostějov býval nevzdal, tak nás rozstříleli. Úplně. Tak tatínek tedy vytahoval tu bílou vlajku. Chtěl, abych tam šla s ním, ale maminka to nedovolila. Říkala,

že když jsem přežila celou válku, takže rozhodně děcka nepropůjčí k tomu, aby nás ještě na poslední chvíli zastřelili.“

Žák 2 – Martin:

Prostějov byl osvobozen. Německé jednotky již od 8. května houfně opouštěly město. Druhá světová válka skončila. Naše město i se svými obyvateli se mohlo svobodně nadechnout. Mezi nimi i paní Alena Strnadová.